

լուսանցքներուն վրայ նշանակուած մեկնաբանական ծանօթագրութիւնքն յատկապէս՝ Այս պատահմամբ միայն նկատի առնուած դիտողութիւններուն կը կցէ բարեբախտաբար Սարգիսեան ակնարկուած լուսանցագրութիւնները այսպէս. 33. տան դիմաց՝ «Աբրահամ, Մովսէս, Յէնոք»։ Անդ. «գործեցին զարդարութիւն զիմացը»։ «Աբրահամ եւ Փէնէէն»։ «Հասին աւետեաց» ի դիմացը՝ «Յէնոք եւ Քուէթ»։ Անդ. «խցին զգերանս առիւծոց» ի դիմաց՝ «Դաւիթ»։ Անդ. «շիջուցին զզաւրութիւն հրոյ» ի դիմաց՝ «Սեդրակ, Մեշակ եւ Աբեմեդէկ»։ ԹՂ. 88ա «ապրեցան ի բերանոյ սրոյ» ի դիմաց՝ «Ուրեմ, Իսայի»։ Անդ. «զաւրացան ի տկարութենէ» ի հանդէպ՝ «Եղիշէ»։ Անդ. «նղեն զաւրաւորը ի պատերազմի» ի հանդէպ նշանակուած է «Աբրահամ, Մովսէս, Սափրան»։ Անդ. 35. տան «ընկալան կանայք» ի դիմաց՝ «Կեն աստուծոյ եւ աստուծոյ»։ Անդ. «կէսը կողմեցան» եւ այլն բառերու դիմաց՝ «Մովսէս, Եղիշէ եւ Իսայի»։ Անդ. 36. տան «եւ կէսը զտանջանաց» եւ այլն դիմաց՝ «Եղիշ, Երեմի, Միսայի»։ Անդ. 37. տան «քարկոծեցան» եւ այլն դիմացը՝ «Նաբոլէ եւ Ջադա»։ Անդ. «սղոցեցան» ի դիմաց՝ «Եսայի»։ Անդ. «փորձեցան» ի դիմաց՝ «Ջադա, Աբեմեդէկ, Միսայի»։ Անդ. «սպանմամբ սրոյ մեռան» բառերու դիմաց՝ «Ուրեմ, Յէնոք»։ Անդ. «շրջեցան լեշկմաշկաւ» ի դիմաց՝ «Եղիշ եւ Եղիշէ»։ Անդ. «կարատեալք նեղեալք շարշարեալք» եւ այլն բառերու դիմացը՝ «Մարգարէն զընդհանրէն Աբրահամ» (Մայր Յուշակ, Ա. էջ 798)։

Տարակոյս չկայ թէ այս ընթերցումները պիտի ունենան հետաքրքրական տարբերակներ Զօհրապեանի յիշատակած «ամենայն գրչագիրք» ներքեւ մէջ, քանի որ Մատենադարանիս Թ. 71 եւ 113 շեռագիրներն արդէն ունին Սարգիսեանի մէջ բերած ընթերցումներէն շատ կարեւոր շեղումներ այսպէս. «Առին զբանակս աւտարաց» չէ լուսանցագրուած Սարգիսեանի մօտ, մինչդեռ մեր շեռագիրներն ունին այստեղ լուսանցքի վրայ «Գեդեոն, Բարակ, Դաւիթ» (Թ. 113) կամ «Բարակ եւ Դաւիթ» (Թ. 71). այս շեռագրին մէջ դուրս մնացած է «Կեն աստուծոյ եւ աստուծոյ» իսկ Թ. 113 ի մէջ համառօտուած է «Մովսէս, Եղիշէ եւ Իսայի» պարզ «Մովսէս, Եղիշէ եւ Իսայի»։ Անդ. 37. տան «քարկոծեցան» ի դիմաց՝ «Ջադա, Աբեմեդէկ, Միսայի»։ Անդ. «սղոցեցան» ի դիմաց՝ «Եսայի»։ Անդ. «փորձեցան» ի դիմաց՝ «Ջադա, Աբեմեդէկ, Միսայի»։ Անդ. «սպանմամբ սրոյ մեռան» բառերու դիմաց՝ «Ուրեմ, Յէնոք»։ Անդ. «շրջեցան լեշկմաշկաւ» ի դիմաց՝ «Եղիշ եւ Եղիշէ»։ Անդ. «կարատեալք նեղեալք շարշարեալք» եւ այլն բառերու դիմացը՝ «Մարգարէն զընդհանրէն Աբրահամ» (Մայր Յուշակ, Ա. էջ 798)։

«Կարատեալք նեղեալք շարշարեալք» ի դիմաց մեր շեռագիրներն ունին «Մարգարէն զընդհանրէն Աբրահամ» (Թ. 113) «Մարգարէն զընդհանրէն Աբրահամ»։

Գոհանալու ստիպուած ըլլալով առ այժմ մեզի տրամադրելի երկու շեռագիրներու տարբերակներով, պիտի բազմամ այստեղ մասնաւորապէս մատնանշել թէ այս լուսանցագրութիւններու հիմ ծառայած է Եփրեմի Եփրայեցաց թղթոյն մեկնութեան սա հատուածը. «Հասին աւետեաց, Եղիշ ու յափշտակեցան (!) եւ խցին զգերանս առիւծոց, որոնք Դաւիթն, եւ շիջուցին զզաւրութիւնս հրոյ, որոնք Եղիշն, ապրեցան ի սրոյ սուսերաց... Ուրեմ եւ Եղիշ եւ Մարգարէն եւ զաւրացան ի հիւանդութենէ, Եղիշ ու Եղիշ, յաղթեցին պատերազմի, Աբրահամ, Դաւիթ, Մովսէս, Յէնոք եւ առին զբանակս աւտարաց, Սափրան, Բարակ, Դաւիթ... ընկալան կանայք (ի) յարութենէ զմեռեալս իւրեանց, Սեդրակն եւ Մեշակն... կէսը ի մահ մատնեցան եւ արհամարհեցին զկեանս իւրեանց Մովսէս, Եղիշ եւ Եղիշ, Եղիշ ու Եղիշ... կէսը ի տանջանս եւ ի հարուածս մատնեցան Եղիշ, ի բանդս եւ ի կապանս, [եւ] Երեմի եւ Միսայի եւ ի քարկոծանս, Մովսէս, Նաբոլէ, սղոցեցան, Ջադա եւ Իսայի, մտին ի փորձանս պէսպէս(ս), Յէնոք, յահէ սրոյ մահու մեռան, Միսայ, Ուրեմ, Յէնոք... կէսը շրջեցան լեշկմաշկաւ եւ մորթ[ե]ովք այծենեալք, Եղիշ եւ Եղիշ, նեղեալք եւ տառապեալք... Մարգարէն զընդհանրէն Աբրահամ զընդհանրէն Աբրահամ (Սրբոյն Եփրեմի մատենագրութիւնք, Գ, էջ 226—227)։ Ինչպէս կը տեսնուի Եփրեմի ասորական ձեւերը լուսանցագրութեան մէջ փոխուած են սովորական ձեւերու եւ շատ մը անուններ սխալմամբ միացած են բայերու, որոնց հետ սակայն պատմականօրէն ու եւ է առնչութիւն չունին։

Հ. Ա. ՎԱՐԴԱՆՅԱՆ

